

8mm

In Brussel liep dit jaar het tweede «Nationaal Festival van Super-8». Plaats: het auditorium van de «Doorgang 44». Data: 19, 20 en 21 september. Vertoond werden een zeventigtal 8 mm-films van Belgische makelij. Inrichter van het festival is de groep «Expression super-8», het «centre national de création & diffusion Super-8». «Expression Super-8» subsidieert het maken van 8mm-films en kan rekenen op gemeentelijke en ministeriële subsidies. Ook al stak deze tweede editie ongunstig af tegen de eerste van 1974, toch blijft het de best georganiseerde filmmanifestatie van het land.

Eens te meer bewijst dit festival hoe moeilijk het is een nieuwe techniek, een nieuwe generatie van een medium volgens zijn eigen mogelijkheden te benutten. Was het festival vorig jaar nog open voor alles wat op 8mm werd opgenomen, dit jaar hebben de inrichters met subsidies en toelating tot het festival de productie duidelijk georiënteerd. De richting die men wilde uitgaan was maatschappelijke relevantie, sociale problematiek, communautaire programma's, gemeen-

schapsopbouw. Kortom, alternatieve feature-journalistiek of pamflettaire montages. In plaats dat deze nieuwe techniek zou gebruikt worden om nieuwe terreinen te ontginnen, werd zij ingespannen om de soort verwerking die reeds elders gebeurde op kleiner formaat over te doen.

Misschien ligt het ook aan het algemene culturele klimaat, dat niet erg uitnodigt tot exploratie van nieuwe domeinen. Zo werd dit tweede festival overschaduwed door een paniekerige zelf-censuur-rel, die absoluut overbodig was, maar wel tekennend voor een klimaat waarin obsessies het schijnen te halen op exploraties.

Toch ligt er een fundamenteel misverstand ten grondslag aan het hele festival. Met prima technische kwaliteit weliswaar, worden 8mm-films op een bioscoop-scherm geprojecteerd. De intieme, groezelige zakdoekbeeldjes die je met deze appartuur normaal in je privé-huiskamer bekijkt, worden hier vergroot tot de allure van een bioscoopbeeld. Deze projectiewijze materialiseert het misverstand tussen de intieme 8mm en het prestigieuze

bioscoopbeeld. Toeschouwers én makers kunnen alleen maar in hun valse veronderstelling gesterkt worden dat 8mm allee maar de 35mm van de niet-gefortuneerde is.

Wil 8mm niet de zoveelste redundante technische gadget zijn, dan zullen makers, toeschouwers en promotoren van het formaat kritischer moeten zijn. Het probleem is natuurlijk de erkenning. Promotoren zien uiteraard in de verleiding van amateurs met prestigieuze referenties en droombeelden van «cinema» een efficiëntere verkoopstechniek dan in de uitnodiging tot experiment. Makers blijven op zoek naar een groot publiek, willen zich richten tot de anonieme toeschouwer in de donkere zaal. En ook de toeschouwer wil erkenning: hij wil zijn plaats voor het scherm, wil zich betrokken weten en aangesproken door de film. Vooralsnog blijkt geen 8mm amateur bereid het bioscoopyndroom te verlaten. Tot zolang zal dit kleine filmformaat een ersatz blijven van het grote, een frustrerend tussenstadium.

Dirk LAUWAERT

communicatie,

een nieuw onderwerp voor het v.s.o.

COMMUNICATIEMEDIA, Reeks: Experimentele leerplannen voor de derde graad VSO, Katholiek Nationaal Onderwijs, ref. D/1974/0279/106. 34 pp. + 14 literatuurlijst.

MASSAMEDIA, Complementaire optie, voorlopig leerplan determinatiegraad VSO Bestuur van het secundair onderwijs, ref. D/1974/1984/26. 6 pp. + 8 pp. bijlage.

FILMINITIATIE, Facultatieve activiteit, Voorlopig leerplan determinatiegraad VSO, Bestuur van het secundair onderwijs, ref. D/1974/1984/73. 3 pp. + 11 pp. bijlage.

In de loop van 1974 verschenen respectievelijk voor het katholieke en voor het rijksonderwijs de voorlopige leerplannen voor de determinatiejaren VSO. Ze moeten voorzien in de programmatie van twee wekelijkse lestijden in de richting «Psycho-maatschappelijke wetenschappen» en/of één lestijd per week in de richting «Moderne talen» en/of een complementaire optie voor de leerlingen uit om het even welke richting. Het afzonderlijk deeltje

dat het bestuur van het secundair onderwijs over «Filminitiatie» uitgaat richt zich op de facultatieve keuze binnen de zg. «socio-educatieve en sportieve activiteiten op woensdagnamiddag». Dit voorlopig leerplan «filminitiatie» stelt zich tot doel de leerlingen kritisch film te leren kijken. Dit zou gebeuren door: films zien, films genieten, films verwerken. Het plan (netje) dient zich in hoofdlijn aan als een (zeer) beknopt doe-het-zelf handboekje voor filmdissectie, zoals reeds (te) lang beoefend. Het films zien en genieten houdt dus weer op bij het films verwerken (tot een soort culturele gehaktbal?). Wel wordt ook de mogelijkheid van zelf film maken aangehaald. Dit aspect krijgt wel het leeuwenaandeel in de beknopte bibliografie die trouwens flink aan de verouderde kant is. Even ontstellend is het gesteld met het leerplan «Massamedia». Als uitgangspunt wordt gesteld dat de jongeren een aparte doelgroep zijn van de media, waartegen de jeugd zich kritisch moet verweren. Dit vak zal dan

tevens hun karakteriële en intellectuele maturiteit bevorderen. Het eigenlijke programma beperkt zich tot twee en een halve pagina's opsomming van vragen, constataties en zg. creatieve toepassingen, de bibliografie spuit zo (auteurloze?) pockets op waar de betrokken leraars het dan maar moeten mee doen. Wat die leraars betreft even het volgende citaat: 'Geen enkele leraar heeft een academische opleiding gekregen om het vak massamedia te onderrichten' — een pijnlijk voorbeeld van ongeïnformeerdeheid. Misschien drukken de samenstellers wel ooit de wens uit dat een van onze universiteiten een afdeling communicatiewetenschappen zou oprichten. Mogen we Brussel, Gent of Leuven suggereren? Hun wens zal nog nooit zo vlug en met zo een zo vergaande terugwerkende kracht vervuld zijn. Leraars die met deze leerplannen moeten werken moeten echte specialisten zijn opdat ze deze brochures (?) naast zich neer kunnen leggen. Iets meer houvast bieden de bijna 50 pa-

gina's «Communicatiemedi» van het Katholiek nationaal onderwijs. Zowel voor geschreven, beeld- als klankcommunicatie worden hier drie aspecten benaderd nl. informatief-technische, doe- en beziningsaspecten. Telkens worden doelstellingen, methodisch-didactische tips en evaluatiemogelijkheden gegeven. Uiteindelijk blijft het ook erg summier en komt het allemaal vrij verward over. De gebruikte termen en typologieën zijn dikwijls vaag en vaak helemaal niet hanteerbaar, de bedoeling niet altijd te achterhalen. Vooral in de doe-aspecten staat nauwelijks een afgelijnd doel voorop terwijl vooral precies deze aspecten duidelijk naar bepaalde ervaringen toe moeten gestructureerd worden wil men niet in een soort ziellose hobby-clubs vervallen.

Het «klassieke» verbale onderwijs laat hier en daar ook nog duidelijke sporen achter. Moet men niet veeleer uitgaan van de massa-reëteit waarmee de leerlingen leven dan van zg. 'aangepaste' programma's op radio, TV en in de filmzaal? Klankcommunicatie benadert hier vooral de berichtgeving op de radio. Onder beeldcommunicatie worden programma's met een 'hoofdzakelijk vocale inslag' met elkaar vergeleken. Krantefoto's komen niet bij de communicatieve, wel bij de vormtechnische aspecten terecht, de opeenvolging van dia's in een reeks wordt geëvalueerd volgens de vergelijking met de opeenvolging van zinnen in een verhaal, enz.

Een neiging tot moraliseren is aan geen van de genoemde (voorlopige) leerplan-

nen vreemd. Bovendien stelt de als gewenst voorgestelde materiële infrastructuur zulke financiële eisen dat het hele onderwerp wel eens op de helling, of toch minstens in de schaduw zou kunnen komen. Enthousiasme, interesse en creativiteit bij de mensen die zich in de praktijk met deze dingen gaan bezighouden zijn de elementen die dit vak volwaardig kunnen maken. Dan zal wellicht ook wel blijken dat het aantal voorbehouden lestijden in wanverhouding staat tot de actuele belangrijkheid van het onderwerp. Het probleem van deze leerplannen is dat van het VSO. Een onderwijs met nauwelijks andere vormen is nog geen vernieuwd onderwijs.

Paul ICKX

COMMUNICATIEFJE

Er was eens een klein land. Op de wereldbol was het nauwelijks een klein grijs puntje. Alleen als je heel erg snel draaide met de wereldbol werd het een streepje. Maar het bleef altijd grijs. In dat landje leefden mensen. En die mensen, die van het zuiden zowel als die van het noorden, hadden een uitgebreid communicatienet ter beschikking. Elke dag werd het land geregeerd. Dat deden de Kamers. Hoewel eigenlijk niemand heel precies wist wat dat waren en wat daar gebeurde, kreeg je er elke avond een verslag over via een van de elementen van het communicatienet. Het was dan ook niet altijd gemakkelijk om te begrijpen wat er verteld werd. Zo'n net werkt immers maar in één richting en je kan dus niet eens wet terugzeggen of wat uitleg vragen. Zelfs als je een erg vies gezicht opzette was er niemand die daar wat van merkte. Er was altijd wel iemand die wat vertelde op het net. Met je buurvrouw praten kon niet want dan zou je wat missen. En als je wat miste dan raakte je uit. Je kon niet meer mee. Men zegde dan dat je niet meer 'in' was. Zo heette dat in het kleine grijze puntje op de wereldbol.

De mensen van het puntje wisten heel wat van al hetgeen op de aardbol gebeurde. Het werd hun allemaal netjes en objectief verteld. Net of er niemand bij betrokken was. Soms waren er wel die het vervelend vonden dat je d'er niet eens wat kon aan doen. Maar dan hoorden ze weer dat de regering, die elke dag (behalve tijdens de lange zomerslaap) regeerde, zich terzake zou inspannen. Zowel «terzake» als «inspannen» bleven vage termen. Maar de mensen liepen weer een ietsje kontenter over de straat. Ze zegden vaag 'dag' tot de buurvrouw en holden naar huis om te weten hoe het nu met al die problemen stond. Ze aten en dronken koffie, en soms bier, en keken en luisterden naar werkloosheid en uitbuiting en recht en onrecht en verdrukking en slechte economische situaties. Ze wisten over hardheid en concurrentie en

corruptie en moord en soms was er een heel klein beetje vreugde. Want de communicatienetten maakten ook vreugde. Ze hadden daarvoor mooie kleuren. En er waren leuke mensen die speciaal betaald werden om schitterende eenrichtingsvreugde te maken. En soms was er ook sport.

En toen gebeurde er iets ontzettends. Radio en televisie zwegen en werden stom. De kranten konden nog net melden dat het als een buitenaardse kracht was die ingreep. Toen was het papier op. Er waren geen netten meer. In het kleine grijze puntje werd het verschrikkelijk stil. Zo stil zelfs dat het zelfs geen streepje meer werd als je heel hard met de wereldbol ging draaien. En na lange, lange dagen — gewoontes veranderen niet zo snel — begonnen hier en daar enkele grijze-puntjesmensen met elkaar te praten. In het begin was het wel moeilijk. Maar het werkte aanstekelijk. Het was prettig weer wat met elkaar bezig te zijn. Het was zelfs niet echt onaangenaam toen je zag dat al die problemen waarover de communicatienetten verteld hadden, vlak bij de deur waren. Je kon er nu over praten. Soms loste dat iets op. Maar ook de vreugde en de prettige dingen waren vlakbij. En als de verwondering week kon je d'er samen om lachen. En nu werd er niemand meer betaald om vreugde te maken of sport te doen. Maar dat maakte niets uit. Ze waren er toch en bovendien kon je d'er zelfs aan meedoen.

Op de wereldbol werd het kleine grijze puntje stilletjes aan een lenteknopje. En als je de wereldbol nu snel draaide dan kreeg je een, bijna lichtgevende, groene streep. En toen al de communicatienetten hersteld werden bleven de grijze-puntjesmensen, die nu groene-puntjesmensen waren geworden, erg waakzaam om hun nieuwe kleur te behouden. En duizend jaar later staan er in de geschiedenisboeken nog verhalen over dat land waar de vaders aan hun zonen en de moeders aan hun dochters vertellen hoe nuttig netten zijn. Maar ze vertellen er altijd bij hoe voorzichtig je moet zijn om er niet in verstrikt te geraken.

AHASVERUS